

OD REDAKCJI

Oddajemy w ręce Czytelników III. tom „Rocznika Zduńskowolskiego”, publikację wyjątkową nie tylko ze względu na bogactwo tematyczne, ale również na okoliczność jej wydania – przypadającego na jubileusz 200-lecia nadania praw miejskich Zduńskiej Woli i 50-lecia Towarzystwa Przyjaciół Zduńskiej Woli. To szczególny moment zarówno dla mieszkańców, jak i dla badaczy dziejów miasta, który skłania do refleksji nad jego historią, dziedzictwem kulturowym i społecznym, a także nad przemianami, jakie dokonały się na przestrzeni dwóch stuleci. Tom stanowi istotny wkład w upamiętnienie tego rocznicowego roku – poprzez udokumentowanie kolejnych fragmentów lokalnych dziejów oraz pogłębioną analizę źródeł, zjawisk i postaci związanych ze Zduńską Wolą.

Dział *Artykuły* otwiera tekst dr. Marka Urbańskiego pt. *Stan i potrzeby badań archeologicznych na terenie Zduńskiej Woli*, który w syntetyczny sposób prezentuje dotychczasowy stan wiedzy archeologicznej oraz postulaty i perspektywy dalszych badań nad najstarszymi śladami osadnictwa w mieście. Ważną częścią tomu jest obszerny artykuł prof. dr hab. Alicji Szymczak pt. *Zduńska Wola i gmina w średniowieczu (cz. 1)*. Ze względu na jego rozbudowaną strukturę oraz bogactwo źródeł i ustaleń, publikację podzielono na dwie części – druga ukaże się w kolejnym tomie. Autorka podejmuje próbę rekonstrukcji średniowiecznego krajobrazu społeczno-gospodarczego, uwzględniając m.in. układ własności ziemskich, funkcjonowanie władzy i relacje społeczne. Interesujące spojrzenie na okres przedlokacyjny Zduńskiej Woli przedstawiają Jakub Łojko i Jerzy Łojko, historycy związani z Koninem, w artykule *Zduńska Wola w okresie przedlokacyjnym – ludność i gospodarka*. W opracowaniu autorzy przybliżają realia życia mieszkańców wsi Zduńska Wola oraz jej zaplecze gospodarcze w przełomowym okresie poprzedzającym urbanizację. Artykuł dr. hab. Makarego Górzyńskiego pt. *Problemy przemian przestrzennych Zduńskiej Woli w świetle planu regulacyjnego miasta z początku XX wieku* ukazuje dynamikę rozwoju urbanistycznego miasta, analizując plany regulacyjne i ich wpływ na układ przestrzenny oraz tożsamość miejską. Z kolei dr. Adriana Bryk w tekście *Przemysł włókienniczy w Zduńskiej Woli – ważniejsze fabryki w dziejach miasta do 1945 r.* przedstawia syntetyczne, lecz szczegółowe ujęcie najważniejszych zakładów włókienniczych, które stanowiły fundament gospodarczy Zduńskiej Woli w epoce industrialnej. Nowe ustalenia wnosi artykuł autorstwa dr. Jarosława Stulczewskiego i dr. Zdzisława Włodarczyka pt. *Powstanie i pierwsze lata istnienia parafii ewangelicko-augsburskiej w Zduńskiej Woli (1829-1856)*. Autorzy, na podstawie źródeł archiwalnych, rekonstruują okoliczności powołania wspólnoty ewangelickiej oraz jej funkcjonowanie w pierwszych dekadach istnienia.

Nie mniej interesujący pozostaje tekst ks. dr. Michała Wідery *Z dziejów Małego Dzieła Boskiej Opatrzności w Zduńskiej Woli w okresie międzywojennym*, który ukazuje działalność orionistów oraz ich wkład w życie religijne i społeczne miasta w okresie II Rzeczypospolitej. Dr inż. Michał Michalski w artykule *Z dziejów stowarzyszeń sportowych w międzywojennej Zduńskiej Woli (1918-1939)* prezentuje rozwój lokalnego ruchu sportowego, jego strukturę organizacyjną oraz społeczno-kulturowe znaczenie dla mieszkańców miasta. Zagadnienia związane z historią osiedla Karsznice i jego funkcjonowaniem w PRL podejmuje dr Ksawery Jasiak w tekście *Transport kolejowy na obszarze Węzła Zduńska-Wola – Karsznice pod lupą komunistycznej bezpieki*, omawiając działalność służb bezpieczeństwa wobec pracowników kolei i znaczenie tego obszaru dla polityki transportowej państwa. Dział zamyka regionalista Piotr Pawlak artykułem *Między ochroną a zaniedbaniem – losy zabytków na przykładzie Zduńskiej Woli*. Analizuje on wybrane przypadki obiektów zabytkowych w mieście, wskazując na problemy związane z ich ochroną, konserwacją oraz społecznym postrzeganiem dziedzictwa.

W dziale *Artykuły przeglądowe i notatki* znalazł się tekst dr. Piotra Józefiaka pt. *Absolwenci Państwowego Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli i ich studia na Uniwersytecie Poznańskim w okresie międzywojennym*, ukazujący związki młodych zduńskowolan z wielkopolskim ośrodkiem akademickimi. Dr Tomasz Oszczęda w opracowaniu *Życie kulturalno-artystyczne Zduńskiej Woli w latach 1945-1989* przybliży wieloaspektowe oblicze działalności kulturalnej w okresie powojennym, uwzględniając działalność instytucji, stowarzyszeń i środowisk twórczych. Znana zduńskowolanom Elżbieta Halina Nejman przedstawia *Diariusz z życia, czyli pamiętnik Juliusza Złotnickiego (1814-1875)*, tekst odmienny od dotychczasowych, który jest osobistą relacją syna założyciela Zduńskiej Woli, przenosząc czytelnika w krainę fikcji historycznej. Pozwala on w sposób zrozumiały i prosty lepiej zrozumieć mentalność oraz życie codzienne XIX-wiecznej inteligencji ziemiańskiej. Ks. Mariusz Budkiewicz w artykule *Nawiedzenie Matki Bożej w znaku kopii Ikony Jasnogórskiej w Zduńskiej Woli* dokumentuje wydarzenie religijne, które miało silny oddźwięk w lokalnej wspólnotce wiernych i pozostaje istotnym elementem religijnej tożsamości miasta i regionu.

W dziale *Zduńskowolskie biografie* znalazł się artykuł dr. Jarosława Stulczewskiego *Ks. Edward Boerner (1833-1910) – z powołania pastor, z przekonania Polak i społecznik*, będący wnikliwym studium postaci wybitnego duchownego, zaangażowanego w życie społeczne Zduńskiej Woli. Tom zamykają sprawozdania.

Mamy nadzieję, że prezentowane w periodyku teksty przyczynią się nie tylko do poszerzenia wiedzy o przeszłości miasta, regionu i jego mieszkańców, ale także zaowocują kolejnymi inicjatywami badawczymi i popularyzatorskimi.

Redakcja składa serdeczne podziękowania Miastu Zduńska Wola za finansowe wsparcie wydawnicze periodyku, udzielone za pośrednictwem Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola. Dzięki tej pomocy możliwe było przygotowanie i opublikowanie tak obszernego tomu w roku tak ważnym dla naszego miasta.

Jarosław Stulczewski